

UNUTULMAZ DÂHİ

Dr. Hacı NECEFOĞLU*

Bir devletin büyüğü bazan yalnız o devleti ve vatandaşlarını ilgilendirir, fakat bir milletin büyüğü o milletin yayıldığı bütün coğrafyada ve o milletin kurduğu bütün devletlerde tebcil edilmelidir.

Prof. Dr. Turan Yazgan

Bütün manalı ömrünü türkçülük mücadelesine vermiş Profesör, doktor, gazeteçi, ressam, şair, mütercim, dilci, ideolog, hümanist** Ali Bey HÜSEYİNZÂDE (1864 — 1940) hakkında yazılmış makalelerden biri ve son basılan kitapçık*** "Unutulmuş Dâhi" adlandırılrsa da "Azerbaycan'ın Yigit Evladı" kitabında verilen bibliografyadan da görüldüğü gibi**** böyle harikulade şahısların unutulması imkansızdır. Dâhi unutulmaz! Turan ülküsüne mühürünü vurmuş, XX. asrın evvellerinde Azerbaycan'ın siyasî, ictimai ve kültürel hayatında muhim rol oynamış, Azerbaycan'ın İstiklal Bayrağına yansıyan "Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak!" şiarını ilk defa öne sürmüş Ali Bey HÜSEYİNZÂDE gibi dâhi ise

* Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Kimya Bölümü Öğretim Üyesi.

** Abdulhak Adnan ADIVAR. Faust, Tahlil Tecrübesi. Muallim Ahmet Kitapevi, İstanbul, 1940, s.5.

*** Refik Zeka HANDAN. Unutulmuş Dahi. Gobustan İnce Sanat Toplusu, Bakü, 1990, No 4, s.55—59; Refik Zeka HANDAN. Unutulmuş Dahi. Korkut Yayınevi, Bakü, 1994.

**** Ali Haydar BAYAT. "Azerbaycanın Yigit Evladı. Ali Bey Hüseyinzâde ve Türkiyede Yayınladığı Eserleri", Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1992, s.41—48.

hiç unudulamaz. Bu Türk büyüğünün Türkiye'de edebî ve ilmî yazılarının Sayın Prof. Dr. Ali Haydar BAYAT tarafından toplanarak yayınlanması***** ve son zamanlar doğma memleketinde yazılan makaleler***** buna parlak subuttur. Ali Bey HÜSEYİNZÂDE'nin Azerbaycanda bulunduğu sırada yazdıklarının da zamanla yayınlanacağına inanıyorum.

Ali Bey HÜSEYİNZÂDE'nin eski alfabeden aktararak Size taktim etteğim "Mendeleyev ve Kimya" adlı makalesi Bakü'de basılan "Füyûzat" mecmuasının 1907 yılına ait 10. sayısında yayınlanmıştır. Peterburg Üniversitesinin talebesiyken (1885 — 1889) ona ders vermiş ünlü Rus kimyacı D. İ. Mendeleyev'in ölümünden hemen sonra yazdığı bu makale ile Ali Bey HÜSEYİNZÂDE hocasına vefa borcunu ödemiştir. Derin kimya bilgisine sahip olduğunu gösteren ünlü yazar bu yazısında sosyal görüşlerini de ortaya koymaktadır. Makaleye ilave edilmiş D. İ. Mendeleyev'in "Elementlerin Periyodik Cetveli" ise Türk bilim tarihçilerinin ilgisini çekebileceğini umuyorum.

***** Ali Haydar BAYAT. A.g.e.

***** Aziz MİRÂHMETOV. "Ali Bey Hüseyinzâde", Fikrin kervanı, Bakü, 1984, s.63—79; Rasim CAMALOĞLU. "Patriarhın Gayıtması", Gençlik, Bakü, 1990, No 2, s.14—19; Sahib SABİROĞLU. "Yazılmayan Sahifeler", Tanıdım, Bakü, 25.12.1991, No 15, s.3.